

Högsta domstolen återförvisar ett uppmärksammat mål om sexualbrott till hovrätten för ny prövning

Hovrätten fann att den tilltalade hade handlat på det sätt som angavs i gärningsbeskrivningen men ogillade åtalet med hänvisning till att den straffbestämmelse som åklagaren åberopat inte var tillämplig. Högsta domstolen konstaterar att det måste ha stått klart för hovrätten att det fanns åtminstone en annan straffbestämmelse som kunde vara tillämplig och att hovrätten varit skyldig att vidta de handläggningsåtgärder som krävdes för att pröva gärningsbeskrivningen mot den bestämmelsen. Hovrättens dom har därför undanröjts och målet har återförvisats till hovrätten för en ny prövning.

Åklagarens gärningsbeskrivning innehåller det händelseförlopp som åklagaren anser att den tilltalade ska hållas straffrättsligt ansvarig för. Denna beskrivning binder domstolen och sätter gränserna för prövningen.

Åklagaren ska i anslutning till gärningsbeskrivningen även ange de straffbestämmelser som han eller hon anser är tillämpliga. I denna del är dock domstolen inte bunden och kan alltså göra en annan rättslig bedömning av gärningen och komma fram till att det rör sig om ett annat brott än det som åklagaren har angett. Men för att domstolen ska få tillämpa andra bestämmelser än de som åklagaren har angett krävs att den tilltalade har uppmärksamats på det och fått tillräcklig tid och möjlighet att försvara sig.

Det finns inga särskilda krav på i vilken form den tilltalade ska få reda på att alternativa straffbestämmelser kan vara tillämpliga. Det krävs alltså inte att det är åklagaren som väcker frågan. Informationen kan lämnas genom att domstolen uppmärksammar parterna på det.

Domstolen ska emellertid kunna utgå från att åklagaren har analyserat rättsläget och åberopat samtliga straffbestämmelser som åklagaren anser att rätten ska pröva. Därför är det endast i undantagsfall som domstolen är skyldig att agera. Främst är det fråga om situationer där det finns ett så tydligt och nära samband mellan straffbestämmelserna att det utan närmare överväganden framstår som i det närmaste självklart att gärningsbeskrivningen inrymmer också ett annat brott än det som åklagaren har angett.

I det aktuella målet hade åklagaren angett att det var straffbestämmelsen om våldtäkt mot barn som var tillämplig. Hovrätten ansåg att det handlande som angavs i gärningsbeskrivningen var styrkt. Hovrätten fann dock att detta handlande inte utgjorde våldtäkt mot barn och frikände den tilltalade eftersom åklagaren inte hade yrkat ansvar för något annat brott.

Högsta domstolen konstaterar att det måste ha stått klart för hovrätten att det fanns åtminstone en alternativ straffbestämmelse som skulle kunna tillämpas på gärningsbeskrivningen – sexuellt övergrepp mot barn. Hovrätten hade därför möjlighet – och var också skyldig – att vidta de handläggningsåtgärder som krävdes för att kunna pröva gärningsbeskrivningen mot den straffbestämmelsen.

Högsta domstolen har därför beslutat att undanröja hovrättens dom och återförvisa målet till hovrätten för en ny prövning.

– Det är en grundläggande rättslig princip att lika fall ska behandlas på samma sätt. För att den principen ska kunna upprätthållas krävs att domstolen inte bara har en möjlighet utan också är skyldig att agera i sådana situationer där det står klart att en annan straffbestämmelse än den som åklagaren har åberopat kan vara tillämplig på gärningsbeskrivningen, säger *Stefan Johansson*, som var en av de domare som deltog i Högsta domstolens avgörande.

Målnr: B 1937-23